

THIẾT KẾ KẾ BÀI GIẢNG TÂM LÝ HỌC THEO KỸ THUẬT DẠY HỌC HỢP ĐỒNG

*Bùi Văn Vân**

TÓM TẮT

Chuyển đổi hình thức đào tạo từ niên chế sang tín chỉ hệ thống hướng đến mục tiêu trung tâm là nâng cao chất lượng cho nền giáo dục đại học. Một trong những đặc điểm của đào tạo tín chỉ là tăng thời lượng sinh viên tự học, tự nghiên cứu có sự hướng dẫn, điều khiển của giảng viên, giảm thời lượng trên lớp của sinh viên. Kỹ thuật dạy học theo hợp đồng tạo điều kiện hình thành năng lực học tập độc lập, sáng tạo của người học, hiện thực hóa triết lý sinh viên tự học có điều khiển của giảng viên. Trong khuôn khổ bài báo, chúng tôi giới thiệu kỹ thuật dạy học theo hợp đồng trong dạy học Tâm lý học.

Từ khóa: tâm lý học, tâm lý tuổi thiếu niên, kỹ thuật dạy học theo hợp đồng, tích cực.

1. Đặt vấn đề

Dạy học theo hợp đồng là phương pháp tổ chức hoạt động học tập, trong đó sinh viên làm việc theo *một gói các nhiệm vụ* trong một khoảng thời gian nhất định. Sinh viên được giao 1 hợp đồng trọn gói bao gồm các nhiệm vụ khác nhau: nhiệm vụ bắt buộc và nhiệm vụ tự chọn; hợp đồng được thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định; sinh viên chủ động xác định thời gian và thứ tự thực hiện các nhiệm vụ. Học theo hợp đồng có thể tổ chức hai hình thức: hợp đồng cá nhân và hợp đồng nhóm. Trong học theo hợp đồng các nhiệm vụ cần có đáp án và các phiếu hỗ trợ theo các mức độ. Đáp án và phiếu hỗ trợ chỉ cho phép người học nhận khi đã hoàn thành gói hợp đồng theo kí kết để đối chiếu, so sánh, trao đổi và đánh giá kết quả nhiệm vụ. [1]

Dạy học hợp đồng được thực hiện qua hai bước: **Bước chuẩn bị:** lựa chọn nội dung bài học phù hợp; xây dựng hợp đồng. **Bước tổ chức hoạt động dạy học:** giới thiệu bài học, giới thiệu hợp đồng, tổ chức cho SV kí và thực hiện hợp đồng, tổ chức trao đổi/chia sẻ kết quả học tập.

Ưu điểm của dạy học theo hợp đồng là cho phép phân hoá trình độ của SV; tăng cường tính độc lập; nâng cao ý thức trách nhiệm; hoạt động phong phú hơn... Điều này sẽ khuyến khích được năng lực và hứng thú học tập, đảm bảo cho người học phát huy được năng lực.

2. Nội dung

Dưới đây là thiết kế bài giảng tâm lý học theo kỹ thuật dạy học hợp đồng

Tên bài học: quan hệ thiếu niên với bạn bè và gia đình (2 tiết) [2]

(Thuộc mục V. các đặc điểm nhân cách - bài 2: tâm lý học tuổi thiếu niên, học phần tâm lý lứa tuổi và sự phạm)

I. Mục tiêu bài học

1. Kiến thức: Hiểu được tầm quan trọng và ảnh hưởng của tình bạn; xác định được các mối quan hệ trong gia đình và ảnh hưởng của nó đối với nhận thức và hành vi của vị thành niên.

2. Kỹ năng: Có kỹ năng từ chối, kỹ năng thuyết phục; biết cách đề nghị giúp đỡ từ

những người xung quanh.

3. Thái độ: Có thái độ tự chủ bản thân và hướng dẫn thiếu niên rèn luyện tự chủ; biết tôn trọng tình bạn; biết tôn trọng những ý kiến đóng góp của cha mẹ.

II. Chuẩn bị

1. Phương tiện, thiết bị:

Giáo viên: Các hợp đồng, các hình ảnh, tư liệu bài giảng, các tình huống, mẫu sản phẩm và mẫu báo cáo. Sinh viên: Tài liệu đọc, kịch bản đóng vai; Giấy A4, A0, băng keo dính.

2. Phương pháp: Học theo hợp đồng, thảo luận nhóm, đóng vai, sơ đồ hóa.

III. Hoạt động dạy – học

Hoạt động 1: ôn kiến thức cũ và giới thiệu về bài mới

Nội dung	Hoạt động của giảng viên	HD của SV	Phương tiện
Giới thiệu bài 3 phút	Câu hỏi để ôn kiến thức đã học: 1. Những yếu tố nào ảnh hưởng đến sự hình thành và phát triển tâm lý tuổi thiếu niên? 2. Nguyên nhân nào là chủ yếu dẫn đến những khủng hoảng tâm lý lứa tuổi thiếu niên?	SV nghe và trả lời các câu hỏi của GV.	- Máy vi tính. - Máy chiếu.
5 phút	Câu hỏi vào bài mới: 1. Có những MQH nào của thiếu niên cần nghiên cứu? 2. Khi xảy ra những mâu thuẫn trong quan hệ của thiếu niên với bạn bè, cần giải quyết như thế nào? 3. Khi cha mẹ có cách cư xử chưa đúng (áp đặt, ra lệnh), cần phải thể hiện cách ứng xử sao cho phù hợp?	SV ghi lại câu hỏi.	- Máy vi tính. - Máy chiếu.

Hoạt động 2: nghiên cứu, ký kết hợp đồng

Nội dung	Hoạt động của giảng viên	HD của SV	Phương tiện
1. Ký hợp đồng 5 phút	Giao hợp đồng cho từng SV - Hợp đồng gồm 3 gói NV bắt buộc và 2 NV tự chọn: NV 1: Tìm hiểu các MQH của thiếu niên NV 2: Tình bạn ở lứa tuổi thiếu niên. NV 3: Quan hệ của thiếu niên với cha mẹ. NV 4: Vẽ sơ đồ thể hiện mức độ gắn bó của các MQH giữa bản thân với bạn bè và gia đình; NV 5: Xây dựng một đề cương truyền thông cho cha mẹ để cải thiện mối quan hệ với con cái ở tuổi thiếu niên	- Từng cá nhân nhận hợp đồng. - Quan sát, ghi nhận ND từng NV - Lựa chọn nhiệm vụ và ký hợp đồng.	- Máy vi tính - Máy chiếu - Hợp đồng (in sẵn) - Có các phiếu hỗ trợ.

Hoạt động 3: thực hiện hợp đồng

Nội dung	Hoạt động của giảng viên	HD của SV	Phương tiện
2. Thực hiện hợp đồng	- Trợ giúp cho cá nhân hoặc nhóm SV gặp khó khăn khi có yêu cầu.	Thực hiện NV	Phiếu NV, hồ trợ, giấy, bút...

- Hợp đồng học tập

Hợp đồng : TÌNH BẠN VÀ QUAN HỆ VỚI GIA ĐÌNH											
Thời gian : 75 phút. Họ và tên.....											
Nhiệm Vụ	Nội dung	Lựa chọn	Nhóm	🕒	✓	Đáp án			👉	👈	Tự đánh giá
						☞	☛	🕒			
1	Tìm hiểu các mối quan hệ của thiếu niên và ảnh hưởng của nó đối với sự phát triển nhân cách.	☛	👥	15'			☛	🕒			😊 😊 😞
2	Thiếu niên và bạn bè	☛	👤	30'			☛	🕒			😊 😊 😞
3	Thiếu niên với gia đình	☛	👥	30'			☛	🕒			😊 😊 😞
4	Vẽ sơ đồ biểu thị các mối quan hệ của bản thân với những cá nhân trong ga đình và bạn bè.	☛	👤	01 tuần			☛	🕒			😊 😊 😞
5	Xây dựng đề cương bài truyền thông cho cha mẹ về tình bạn của con ở lứa tuổi thiếu niên.	☛	👥	01 tuần			☛	🕒			😊 😊 😞
Tôi cam kết thực hiện theo đúng hợp đồng này Sinh viên (Ký, ghi họ tên) Giáo viên (Ký, ghi họ tên)			✓ Đã hoàn thành 😊 Rất thoải mái 😞 Bình thường ☹ Không hài lòng 👥 Hợp đồng nhóm 👤 Hợp đồng nhóm đôi 🕒 Thời gian tối đa ☛ Giáo viên chỉnh sửa 🕒 Hướng dẫn của giáo viên			👉 Gặp khó khăn 👈 Tiến triển tốt ☛ Nhiệm vụ bắt buộc ☛ Nhiệm vụ tự chọn 👤 Hợp đồng nhóm đôi ☛ Đáp án 🕒 Chia sẻ với bạn 👤 HD cá nhân					

Hoạt động 4: thanh lý hợp đồng

Nội dung	Hoạt động của GV	Hoạt động của SV	Phương tiện
3. Khai thác và chính xác hóa kiến thức (20 phút)	<ul style="list-style-type: none"> - Dành ít phút cho SV tham quan sản phẩm. - Khai thác các sản phẩm có được từ hợp đồng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Trưng bày các sản phẩm. - Tham quan sản phẩm nhóm bạn. - Ghi nhận, đối chiếu với kết quả - Phản hồi tích cực. 	<ul style="list-style-type: none"> - Máy vi tính - Máy chiếu - Hợp đồng (in sẵn)

Nhiệm vụ 1: nghiên cứu các mối quan hệ của thiếu niên (15 ph)

1. Mục tiêu: SV nhận biết được các mối quan hệ và ảnh hưởng của nó đó đối với bản thân

2. Yêu cầu: Vẽ các vòng tròn đồng tâm với các yêu cầu sau:

+ Vòng tròn trung tâm là chính bạn.

+ Các vòng tròn xung quanh từ trong ra ngoài thể hiện mức độ quan trọng của các MQH từ nhiều đến ít.

Nhiệm vụ 2: quan hệ với bạn bè (30 phút)

1. Mục tiêu: Đề cao giá trị của tình bạn và ảnh hưởng của bạn bè đối với bản thân.

2. Phương pháp thực hiện:

BT 2.1. Đọc tình huống 2: *Trung và Nam là hai người bạn thân. Nhà Trung nghèo, bố Trung mất sớm, mẹ bị bệnh nặng và Trung còn một đứa em đang đi học. Trung đang rất cần tiền để chữa bệnh cho mẹ. Biết được hoàn cảnh của Trung như vậy nên Nam đã rủ Trung lên biên giới vận chuyển thuốc lá lậu.*

Các nhóm tiến hành sắm vai theo yêu cầu sau:

Nhóm 1: Cử một bạn đóng vai Trung, các bạn còn lại hỗ trợ Trung kỹ năng từ chối.

Nhóm 2: Cử một bạn đóng vai Nam, các bạn còn lại hỗ trợ Nam kỹ năng thuyết phục.

Nhóm 3,4: Quan sát, ghi chép.

BT 2.2. Giáo viên cùng cả lớp thảo luận một số câu hỏi sau:

- Em sẽ làm gì khi bị bạn rủ làm một việc không tốt?

- Có ai có cách xử sự khác Trung không?

- Nên từ chối như thế nào để vẫn giữ được tình bạn và giúp bạn từ bỏ ý định không đúng?

BT 2.3. Học sinh kể về một số mẫu chuyện về sự ảnh hưởng tích cực của bạn bè.**Phiếu hỗ trợ nhiệm vụ 2 [3]**

Bài tập 2.2: Đề thương lượng thành công, bạn hãy:

- Hãy nói rõ với bạn điều mình muốn (hoặc không muốn).

- Nếu bạn ấy vẫn cố thuyết phục, hãy giải thích các lý do khiến mình quyết định như vậy.

- Hãy nói rằng bạn hiểu cảm xúc của bạn khi bị từ chối, để họ thấy mình hiểu và quan tâm đến suy nghĩ của họ, nhưng không thay đổi ý kiến của mình.

- Tìm một cách giải quyết khác mà hai bên cùng chấp nhận được (nếu có).

- Nếu bạn ấy vẫn cố thuyết phục, hãy kiên quyết với quyết định của mình và ngừng thương lượng.

- Bài đọc hỗ trợ (trong folder hỗ trợ nhiệm vụ 2)

Nhiệm vụ 3 (30 phút)

1. Mục tiêu

- Biết được ảnh hưởng của gia đình đối với bản thân.
- Cách giải quyết các mâu thuẫn với cha mẹ.

2. Phương pháp thực hiện:

+ **Bước 1: GV đưa ra tình huống:** Lan và Huệ là đôi bạn thân. Lan có bạn trai. Gần đây kết quả học tập của Lan sút kém. Có lần Lan nói với Huệ là Lan đã có quan hệ tình dục với bạn trai của mình. Huệ muốn giúp đỡ bạn. Mẹ Huệ biết chuyện và không muốn Huệ chơi với Lan nữa. Bà nói: “Chơi với Lan chỉ làm cho đầu óc con ngu tối mà thôi!”.

+ **Bước 2: Thảo luận giải quyết tình huống:** Huệ nên thuyết phục mẹ như thế nào để mẹ hiểu, thông cảm và đồng tình, hỗ trợ Huệ tiếp tục chơi và giúp đỡ Lan.

+ **Bước 3: Thảo luận mở rộng vấn đề theo những câu hỏi sau:**

- Mỗi khi gặp rắc rối trong chuyện tình cảm bạn có thường tâm sự với bố mẹ không?
- Gặp tình huống như trên theo bạn bố mẹ làm vậy là đúng hay sai?
- Bạn sẽ làm gì để bố mẹ có thể tin tưởng mình?
- Bạn mong muốn điều gì ở bố mẹ trong những tình huống như vậy?
- Vì sao cha mẹ và con cái hay bất đồng quan điểm? Làm thế nào để giải quyết vấn đề đó?
- Cha mẹ và con cái nên ứng xử với nhau như thế nào?

Phiếu hỗ trợ nhiệm vụ 3 [3]

Nói chuyện với cha mẹ.

AI là người đầu tiên bạn tìm đến để chia sẻ những chuyện buồn, vui? Như hầu hết các bạn trẻ khác, có thể bạn sẽ tìm đến một người bạn thay vì bố mẹ.

Khi còn nhỏ, bố mẹ là những người đầu tiên bạn chia sẻ niềm vui, nỗi buồn. Vậy tại sao nói chuyện với bố mẹ khi xưa thật dễ dàng mà nay thật khó?

Những thay đổi ảnh hưởng đến giao tiếp trong giai đoạn vị thành niên

Không chỉ cơ thể phát triển trong giai đoạn dậy thì, tinh thần bạn cũng phát triển. Sự phát triển này ảnh hưởng và làm thay đổi nhiều mối quan hệ của bạn.

Trong giai đoạn này, bạn không chỉ phát triển các kĩ năng giải quyết vấn đề và khả năng đưa ra những lựa chọn có trách nhiệm, mà còn thử nghiệm các giá trị và tham gia vào quá trình tự khám phá nhiều hơn bất cứ giai đoạn nào khác trong cuộc đời.

Bạn trở nên tự tin hơn vào khả năng quyết định mọi việc của bản thân và giải quyết các vấn đề của chính bạn, nhưng cha mẹ bạn có thể vẫn thấy bạn là đứa trẻ phải dựa dẫm vào họ để đưa ra mọi quyết định. Bạn đang thử các phương pháp tiếp cận cuộc sống và niềm tin mới, nhưng những phương pháp này có thể không giống với phương pháp tiếp cận của cha mẹ bạn. Việc thử tách mình ra khỏi cha mẹ để khám phá bản thân là một trong những nguyên nhân gây ra xung đột giữa cha mẹ và con cái.

Vậy làm cách nào để tiếng nói của bạn thực sự được lắng nghe?

Nhiệm vụ 4 (tự chọn)

Em hãy vẽ sơ đồ thể hiện mức độ gắn bó của các mối quan hệ giữa bản thân với bạn bè và gia đình; và mối quan hệ giữa các cá nhân trong sơ đồ.

Phiếu hỗ trợ nhiệm vụ 4

* Hướng dẫn cách vẽ sơ đồ:

- o Viết ra tên các cá nhân trong mỗi quan hệ gia đình và bạn bè
- o Vẽ các vòng tròn tương ứng với mỗi cá nhân
- o Vẽ các đường biểu thị MQH giữa bản thân với các cá nhân và MQH giữa các cá nhân đó.
- o Đánh dấu mức độ gắn bó của các MQH bằng các dấu gạch đê lên đường biểu thị quan hệ

* Quy ước: + Mức độ thân thiết: (///) + Mức độ thân thiết vừa phải: (//)
 + Mức độ không thân thiết: (/) + Mức độ mâu thuẫn: không có vạch

Nhiệm vụ 5 (tự chọn)

Xây dựng đề cương bài truyền thông cho cha mẹ về tình bạn của con ở lứa tuổi thiếu niên.

Phiếu hỗ trợ nhiệm vụ 5 [4]

- Đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi thiếu niên.
- Vai trò của giao tiếp với bạn cùng tuổi đối với sự phát triển nhân cách ở lứa tuổi thiếu niên.
- Những thái độ thường gặp của cha mẹ về tình bạn của thiếu niên.
- Những sai lầm thường mắc của thiếu niên và của cha mẹ về tình bạn của thiếu niên.
- Những cách giải quyết hiệu quả trong mối quan hệ của cha mẹ với thiếu niên về tình bạn.

Phiếu đánh giá (nhiệm vụ 2)

Tên bàiMôn/học:.....Phần.....Lớp.....Họ tên:.....

Tiêu chí đánh giá	Điểm	Điểm đ/giá	Nhận xét
Nói rõ với bạn điều mình muốn (hoặc không muốn)	4		
Giải thích được các lý do để đưa ra quyết định	4		
Thể hiện sự đồng cảm khi đưa ra quyết định	4		
Tìm được cách giải quyết mà hai bên chấp nhận	4		
Giữ quyết định hoặc ngừng thương lượng nếu cố thuyết phục mình	4		
Tổng cộng	20		

Đánh giá: Tốt (18-20 điểm) Khá (15-17,5 điểm) TB (10.5-14.5 điểm) Yếu (<10 điểm)

Phiếu đánh giá (nhiệm vụ 3)

Tên bàiMôn/học:.....Phần.....Lớp.....Họ tên:.....

Tiêu chí đánh giá	Điểm	Điểm đ/giá	Nhận xét
Duy trì phương thức giao tiếp cởi mở với cha mẹ	4		
Có kế hoạch giao tiếp với cha mẹ	4		
Biết cách thể hiện suy nghĩ và mong muốn của bản thân mà không vô lễ với cha mẹ	4		
Thực hiện các nguyên tắc giao tiếp với cha mẹ	4		
Biết tìm sự hỗ trợ	4		
Tổng cộng	20		

Đánh giá: Tốt (18-20 điểm) Khá (15-17,5 điểm) TB (10.5-14.5 điểm) Yếu (<10 điểm)

Phiếu đánh giá bài truyền thông (nhiệm vụ 5)

Tên bàiMôn/học:.....Phần.....Lớp.....Họ tên:.....

Tiêu chí đánh giá	Điểm	Điểm đ/giá	Nhận xét
1. Hiểu biết về đối tượng	4		

Đảm bảo tính đa dạng của đối tượng			
Mục tiêu	3		
Có khả năng thay đổi nhận thức, thái độ và hành vi của phụ huynh			
Nội dung	8		
3.1. Đảm bảo tính khoa học, tính giáo dục	5		
3.2. Đảm bảo tính cập nhật, đa dạng phong phú	3		
Hình thức	5		
4.1. Hình thức diễn đạt rõ ràng, dễ hiểu	2		
4.2. Tính hấp dẫn	3		
Tổng cộng	20		

Đánh giá: Tốt (18-20 điểm) Khá (15-17,5 điểm) TB (10.5-14.5 điểm) Yếu (<10 điểm)

3. Kết luận

Áp dụng kỹ thuật dạy học hợp đồng góp phần quan trọng trong đổi mới phương pháp dạy học Tâm lý học, sẽ tích cực hóa được hoạt động nhận thức của người học, giúp họ chuyển từ cách học bị động sang chủ động, đáp ứng được các yêu cầu của đào tạo theo học chế tín chỉ. Kỹ thuật này đòi hỏi giảng viên có năng lực chuyên môn, nghiệp vụ, nắm vững kỹ thuật sử dụng và nhiều tâm huyết trong đổi mới phương pháp dạy học

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Trường đại học Sư phạm, Đại học Đà Nẵng (2010), *chương trình giáo dục đại học*, ngành Tâm lý học.
- [2] Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Phương pháp và kỹ thuật dạy học hợp tác*, dự án Việt – Bỉ, 2010
- [3] <http://www.Giaoducgioitinh.org.vn>
- [4] Lê Văn Hồng (chủ biên) (1998), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, NXB Giáo dục, Hà Nội.

DESIGN LESSON PLANS FOR PSYCHOLOGY ACCORDING TO CONTRACT BASED LEARNING TECHNIQUES

Bui Van Van

The University of Da Nang - University of Science and Education

ABSTRACT

Transformation of training from academic year training to credit training is mainly aimed at improving the quality of university education. One of the characteristics of the credit training is to increase the time for students' self-study, self-research at home with the guidance and control of teachers and reduce students' time in class. Contract-based learning techniques create favorable conditions for students to have the ability to learn independently and creativity and realize the philosophy of self-study guided by teachers. In the framework of this paper, we introduce contract-based learning techniques in teaching Psychology.

Key words: psychology, teenage psychology, contract-based learning techniques, positive.

*ThS. Bùi Văn Vân, Email: mastervanvan@yahoo.com, Khoa Tâm lý Giáo dục,
Trường ĐHSP, Đại học Đà Nẵng.